

Klemen Kocjančič

DOI: 10.2478/cmc-2024-0023

UVODNIK

VARNOSTNO OKOLJE

Uvod V Obrambni strategiji Republike Slovenije, sprejeti leta 2024, je okolje večkrat omenjeno. Beseda lahko pomeni družbeno ali naravno okolje. Prvič se pojavi v naslednjem odstavku: »Dinamično spreminjanje in negotovost mednarodnega varnostnega okolja v kombinaciji z naravo sodobnih varnostnih tveganj in groženj ter njihovo naraščajočo pogostostjo in intenzivnostjo zahtevata od obrambnega sistema proaktivnost, večjo prilagodljivost in odzivnost, povečanje obsega, spektra in vzdržljivosti obrambnih zmogljivosti ter njihovo pogostejšo uporabo« (Obrambna strategija Republike Slovenije, 2024).

Človek se v vsej svoji zgodovini še vedno ni naučil sobivanja z drugimi predstavniki svoje vrste, kar se kaže v številu oboroženih konfliktov po svetu. Po podatkih Ženevske akademije trenutno poteka več kot 110 različno intenzivnih oboroženih konfliktov: največ, več kot 45, na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki, v drugih predelih Afrike več kot 35, v Aziji dodatnih 21, sedem v Evropi ter šest v Južni Ameriki (Geneva Academy, 2024).

V času pisanja tega uvodnika imajo največ mednarodne pozornosti trije konflikti: ruska invazija na Ukrajino, izraelsko-arabski konflikt (vključno z iransko-izraelskim konfliktom) in konflikt v Siriji. Prav konflikt v Siriji je konec novembra 2024 vstopil v novo fazo, ko so različne uporniške oborožene skupine izkoristile politično in vojaško šibkost režima Bašarja al Asada in njegovih zaveznikov (Rusije in Irana) ter izvedle ofenzivo v severozahodni Siriji, ki je povzročila kolaps režimskih sil ter zavzete več pomembnih mest (Kourdi in Edwards, 2024).

1 POVEZANOST MEDNARODNEGA OKOLJA

Prav sirski primer kaže na povezanost in prepletenost mednarodnega okolja. Glavna podpornika sirskega režima, Rusija in Iran, sta oba vpletena v več drugih

oboroženih konfliktov, pri čemer Rusija največ vojaške pozornost namenja invaziji na Ukrajino, Iran pa je zapleten v boj proti Izraelu, tako neposredno kot posredno (v Gazi, Libanonu): prav v teh dveh konfliktih smo videli največjo razliko v razširitvi oboroženega konflikta na različne domene, v vplivu na druge države in s tem posledično tudi glede pozornosti pri raziskovalcih (prim. Baliž in Prebilič, 2024; Kogoj, 2024; Pavel, 2024; Somogyi in Nagy, 2023).

Iran, ki je prek svojih posrednikov (Hamasa, Hezbolaha, Hutijev) poskušal hkrati odpreti več front proti Izraelu (v Gazi, na Golanskem višavju, v Siriji in Libanonu ter preko delovanja Hutijev) in tako oslabiti edino judovsko državo na svetu, ni pričakoval takega izraelskega odgovora. Izrael je tako ponovno vdrl ne le v Gazo in Libanon, pri čemer je obglavil tako vojaško kot politično vodstvo Hamasa in Hezbolaha, temveč je s svojim vojaškim letalstvom izvedel številne napade na cilje tudi v Jemnu in Iranu (Haynes, 2024; Radford idr., 2024).

Ognjevitost izraelskega odgovora na številne vojaške grožnje je precej oslabila iranske konvencionalne vojaške zmogljivost. Iran ni izgubil le pomembnih vojaških zaveznikov ter ogromno vojaške opreme in oborožitve, temveč je to tudi ponovno zaustavilo jedrsko grožnjo, ki pomeni strateško nevarnost ne le za Izrael, temveč tudi za druge iranske nasprotnike v regiji in drugje po svetu (Al Jazeera, 2024).

Podobno se je zgodilo z Rusijo. Načrtovana kratkotrajna invazija na Ukrajino februarja 2022 se je hitro spremenila v nenačrtovani dolgotrajni in še vedno trajajoči oboroženi konflikt, ki tako poteka že od leta 2014. Krčevita ukrajinska obramba, ki ji je uspelo avgusta 2024 prenesti bojevanje tudi na ozemlje Rusije, tako zahteva številne okrepitve v ruskem vojaštvu kot opremi, zaradi česar je Rusija že leta 2022 zmanjšala svojo prisotnost v Siriji, a je ni nikoli zapustila (Moscow Times, 2022; Umland, 2024). Podobno se je zgodilo z rusko prisotnostjo v različnih predelih Afrike, kjer deluje prek lastnih najemniških sil, tako imenovanega Afriškega korpusa. Afriški korpus, ki je naslednik bolj zloglasne Skupine Wagner in trenutno šteje več tisoč pripadnikov (med njimi je tudi veliko veteranov bojev v Ukrajini), je prav tako leta 2024 večkrat doživel hude izgube v bojih proti lokalnim uporniškim skupinam (Brown, 2024; Ehl, 2024).

V želji po uveljavitvi svojih mednarodnih apetitov sta se Rusija in Iran soočila z nasprotnikom, ki je oba režima prisilil k večjim naporom, kot je bilo prvotno načrtovano, zaradi česar sta na drugih območjih delovanja izgubila strateško pomembnost, ki sta jo nekoč imela. Sirija je najnovejši primer take izgube ruskega pomena zaradi nepremišljene invazije v Ukrajino. Predhodno se je isto zgodilo tudi Armeniji, ki je izgubila svojega strateškega zaveznika v konfliktu z Azerbajdžanom ter posledično septembra 2023 tudi Gorskokarabaško republiko (Republiko Arcah), ko so azerbajdžanske sile izvedle ofenzivo in prevzele nadzor nad Gorskim Karabahom (Mikaelian in Perović, 2023).

Tako se vračamo na že omenjeno Obrambno strategijo Republike Slovenije (2024), ki med drugim izpostavlja naslednje: »Mednarodno varnostno okolje Republike Slovenije je kompleksno, dinamično, soodvisno, podvrženo hitrim in nepredvidljivim spremembam, ki imajo lahko globalne razsežnosti. V njem ni izrazitih ločnic med notranjo in zunanjo razsežnostjo varnosti.« To se je v Sloveniji najbolj videlo po letu 2015 in nastopu globalne migrantske krize, ko je bilo tudi slovensko ozemlje kot del tako imenovane balkanske poti izpostavljeno tisočerm nezakonitim migrantom. Tako je bilo neposredno ogroženo varnostno okolje v Sloveniji zaradi takratnih oboroženih konfliktov v Afriki in Aziji, pri čemer niso bile posledice le na varnostnem področju, temveč tudi na političnem (Brožič, 2020; Malešič, 2017).

2 PRISPEVKI

Matej Jug v prispevku *Posameznik in njegova vloga v sodobnem varnostnem okolju* kritično ovrednoti razumevanje posameznikove varnosti in njegove vloge v sodobnem varnostnem okolju. Slednje je podvrženo različnim vplivom: globalizaciji, transformaciji družbe, povečanju kompleksnosti in obsegov virov ogrožanja ter zmanjšanju zmožnosti varnostnega sektorja za opravljanje nalog.

Silvo Grčar, Andrej Sotlar in Katja Eman obravnavajo samozavedanje pripadnikov Slovenske vojske glede ekoloških posledic njihovega delovanja v prispevku *Ekološka ozaveščenost pripadnikov Slovenske vojske: samozaznavanje kot izhodišče za krepitev okoljskega vidika civilno-vojaških razmerij*. Vprašanje ekologije oziroma ohranjanja naravnega okolja je v sodobnem času postalo pomembno družbeno in politično vprašanje ter tako strateško pomembno za vojaške organizacije.

Problematika pridobivanja in zadrževanja kadra v Slovenski vojski je pereča tema, s katero se Ministrstvo za obrambo spoprijema že dlje časa. **Janja Vuga Beršnak, Gašper Ferme, Andraž Melanšek, Andrej Kohont, Ljubica Jelušič in Jelena Juvan** v svojem prispevku, naslovljenem *Naj ostanem ali odidem? Teoretični model zadrževanja kadrov v Slovenski vojski*, predstavijo teoretični model dejavnikov, ki vplivajo na zadrževanje kadrov v vojaški organizaciji na vseh socialnoekoloških ravneh.

Okolje v smislu geografskih značilnosti ostaja pomemben element vojaškega delovanja ter vojaškega izobraževanja in usposabljanja. **Mikael Weissmann in Jonas Björkqvist** v prispevku *Vojaško študijsko potovanje v poklicnem vojaškem izobraževanju: Združitev zgodovine, sodobnega bojišča in bojišča prihodnosti* izpostavljata, da je za razvoj sodobnih vojakov pomembno obiskovati bojišča iz preteklosti.

Mark Kogoj v prispevku *Strateška kultura in vedenje ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu* obravnava vpliv strateške kulture na oblikovanje ameriškega delovanja v okviru rusko-ukrajinskega konflikta.

Vprašanje rusko-ukrajinske vojne je obravnavano tudi v delu **Vladimirja Prebiliča** in **Patrika Rebrice** z naslovom *Kibernetsko vojskovanje v rusko-ukrajinski vojni*. Avtorja z analizo posameznih primerov kibernetskega vojskovanja kot pete domene vojskovanja predstavita vpliv slednjega na razvoj sodobne vojne.

Ukrajinsko-ruski konflikt analizira **Luka Ružičič Červek**, pri čemer se v prispevku *Analiza akterjev ukrajinsko-ruske vojne: Po dveh letih in pol (februar 2022-julij 2024)* osredotoči na vse neposredne in posredne udeležence v tem oboroženem konfliktu.

Jaroš Britovšek se v svojem prispevku *Definicija obveščevalne dejavnosti* ukvarja z oblikovanjem definicije sodobne obveščevalne dejavnosti, ki je nenehno prisotna v tekmovalnemu okolju. To varnostno okolje je sestavljeno iz delovanja morebitnih ali resničnih nasprotnikov, ki hkrati iščejo in varujejo podatke.

Tokratno številko zaokrožuje recenzija knjige *Vývoj a proměny československého strategického myšlení* [Razvoj in transformacija češkoslovaške strateške misli], ki jo je napisal **Blaž Torkar**.

Literatura

1. Al Jazeera, 2024. Israeli strikes hit 'component' of Iran's nuclear programme: Netanyahu. <https://www.aljazeera.com/news/2024/11/18/israeli-strikes-hit-component-of-irans-nuclear-programme-netanyahu>, 1. december 2024.
2. Baliž, M., in Prebilič, V., 2024. Gospodar zračnega prostora – zmagovalec? Sodobni vojaški izzivi, 26(3), str. 27–49. DOI: 10.2478/cmc-2024-0019.
3. Brown, W., 2024. The sweating bear: Why Russia's influence in Africa is under threat. <https://ecfr.eu/article/the-sweating-bear-why-russias-influence-in-africa-is-under-threat/>, 1. december 2024.
4. Brožič, L., 2020. Migration to the Republic of Slovenia as »A First Step« into the European Union. *Sociology and Anthropology*, 8(3), str. 72–81. DOI: 10.13189/sa.2020.080303.
5. Ehl, D., 2024. How the Russian Wagner Group is entrenching itself in Africa. <https://www.dw.com/en/russia-kremlin-wagner-group-influence-in-central-african-republic-sudan-mali/a-70599853>, 1. december 2024.
6. Geneva Academy, 2024. Today's Armed Conflicts. <https://geneva-academy.ch/galleries/today-s-armed-conflicts>, 1. december 2024.
7. Haynes, D., 2024. Iran seems to have badly miscalculated the risks Israel are willing to take, as unspoken rules and deterrents ripped up. <https://news.sky.com/story/iran-seems-to-have-badly-miscalculated-the-risks-israel-are-willing-to-take-as-unspoken-rules-and-deterrents-ripped-up-13225171>, 1. december 2024.
8. Kogoj, M., 2024. Strateška kultura in delovanje Ruske federacije v rusko-ukrajinskem konfliktu. *Sodobni vojaški izzivi* 25(1), str. 53–72. DOI: 10.2478/cmc-2023-0005.
9. Kourdi, E., in Edwards, C. 2024. Syrian rebels launch major attack on regime forces in Aleppo province. <https://edition.cnn.com/2024/11/27/middleeast/syria-rebel-attack-aleppo-assad-intl-latam/index.html>, 1. december 2024.

10. Malešič, M., 2017. *The Securitisation of Migrations in Europe: The Case of Slovenia. Teorija in praksa*, 54(6), str. 947–968.
11. Mikaelian, H., in Perović, J., 2023. *Geopolitical Echoes of the Karabakh Conflict. CSS Analyses in Security Policy No. 334*. <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse334-EN.pdf>, 1. december 2024.
12. *Moscow Times*, 2022. *Россия выводит последние резервы из Сирии для переброски в Украину [Rusija umaknila zadnje rezerve iz Sirije za okrepitev v Ukrajini]*. <https://www.moscowtimes.ru/2022/09/16/rossiya-vivodit-poslednie-rezervi-iz-sirii-dlya-perebroski-v-ukrainu-a24330>, 1. december 2024.
13. Pavel, T., 2024. *Avoiding a 'Digital 7 October': A Study on Cyberwarfare against Israel during the October 2023 War. Sodobni vojaški izzivi*, 26(3), str. 95–112. DOI: <https://doi.org/10.2478/cmc-2024-0022>.
14. Radford, A., in drugi, 2024. November 26, 2024 – Israel-Hezbollah ceasefire news. <https://edition.cnn.com/world/live-news/israel-hezbollah-ceasefire-deal-gaza-war-11-26-24-intl-hnk/index.html>, 1. december 2024.
15. Somogyi, T., in Nagy, R., 2023. *The impact of the War in Ukraine on the information security of the European Union's banking industry – a case study of Hungary and Slovakia. Sodobni vojaški izzivi*, 25(3/4), str. 23–32.
16. Umland, A., 2024. *A Turn in the Russo-Ukrainian War? SCEEUS Commentary No. 12*. <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeu/2024-publications/a-new-turn.pdf>, 1. december 2024.
17. Vlada Republike Slovenije, 2024. *Obrambna strategije Republike Slovenije*. https://www.slovenskavojska.si/fileadmin/user_upload/Dokumenti/Podatki_in_dejstva_dokumenti/OS_8n_sprejeta_24_4_2024.pdf, 1. december 2024.

e-mail: klemen.kocjancic@mors.si

ORCID: 0000-0001-5206-6405

Dr. Klemen Kocjančič je po izobrazbi univerzitetni diplomirani teolog, magister obramboslovja in doktor zgodovine. Zaposlen je kot podsekretar za vojaško tehnologijo, raziskave in razvoj na Ministrstvu za obrambo RS in je habilitiran kot znanstveni sodelavec na Obramboslovnem raziskovalnem centru (Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani). Njegovi raziskovalni interesi so s področij vojaške zgodovine, ekstremizma in terorizma, vojaške sociologije in kritične infrastrukture

Klemen Kocjančič, PhD, holds a bachelor's degree in theology, MA in defence studies, and a PhD in history. He works as undersecretary for military technology, research and development at the Ministry of Defence of the Republic of Slovenia and is habilitated as a research associate at the Defence Research Centre (Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana). His research interests are in the fields of military history, extremism and terrorism, military sociology, and critical infrastructure.

e-mail: klemen.kocjancic@mors.si

ORCID: 0000-0001-5206-6405

* Prispevki, objavljeni v Sodobnih vojaških izzivih, niso uradno stališče Slovenske vojske niti organov, iz katerih so avtorji prispevkov.

* Articles published in the Contemporary Military Challenges do not reflect the official viewpoint of the Slovenian Armed Forces nor the bodies in which the authors of articles are employed.